

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗНАНЬ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ І СУСПІЛЬСТВА

М.В. Мартиненко, к.е.н., доцент

Харківський національний економічний університет імені
Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

В сучасних умовах масштабних соціально-економічних перетворень, які відбуваються у світі, Україна постає перед необхідністю вибору подальшого напрямку розвитку. Слід зазначити, що такий вибір був задекларований ще у 1992 році на конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку у Ріо-де-Жанейро, де було підписано Програму дій «Порядок денний на 21 століття». Таким чином, основний акцент був зроблений на необхідності «сталого розвитку», що передбачає задоволення потреб нинішнього покоління без збитку для можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби [1]. Поняття сталого розвитку виникло на перетині соціально-економічних та екологічних проблем внаслідок обмеженості природних ресурсів, появи реальної загрози глобальної екологічної катастрофи як наслідку антропогенної діяльності. Однією з найважливіших умов реалізації концепції сталого розвитку є припинення нераціонального використання природних ресурсів навколишнього середовища. В даному контексті перехід до економіки знань можна вважати своєрідним механізмом, який сприятиме збереженню систем життєзабезпечення на Землі, оскільки нематеріальні ресурси такої економіки (інформація, знання, інформаційні технології) не спричиняють стільки шкоди навколишньому середовищу, скільки використання матеріальних (природних) ресурсів. Необхідність переходу країн світу до моделі суспільства знань підкреслювали у своїх працях такі вчені, як Д. Белл, В. Гесць, В. Глухов, П. Давенпорт, П. Друкер, В. Іноземцев, Б. Кваснюк, Г. Клейнер, В. Макаров, Ф. Махлуп, Л. Мельник, Б. Мільнер, П. Ромер, В. Семіноженко, Т. Степанова, Е. Тоффлер [2-14].

Проте, на сьогоднішній день залишається багато невирішених проблем, пов'язаних з потребою визначення передумов успішної реалізації політики сталого розвитку в умовах економіки знань, а також обґрунтування спрямованих на їх створення підходів до управління підприємствами. Зазначене вище обумовлює

актуальність обраної теми дослідження.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні особливостей організаційних знань та їх значення для сталого розвитку підприємств і суспільства в умовах економіки знань.

На думку Г. В. Широкової «мета організацій у «суспільстві знань» міститься в тому, щоб робити знання продуктивними...Самі по собі знання безплідні; вони стають продуктивною силою лише тоді, коли їх сплітають в єдине, цілісне знання, поєднуючи працю різних фахівців. Зробити це можливим - завдання та причина існування організації, її функція» [15, с. 89]. Досягнення підприємствами наведеної вище мети можливе при ефективному управлінні організаційними знаннями, котре є запорукою сталого розвитку підприємств в умовах економіки знань і, як наслідку, сталого розвитку суспільства.

Розглядаючи особливості організаційних знань, необхідно відмітити, що вони є підґрунтям для успішної реалізації стратегії сталого розвитку підприємств [16 - 19]. Остання, в свою чергу, створює передумови для реалізації положень концепції сталого розвитку економіки та суспільства в цілому.

Так, наприклад, колективне походження організаційних знань означає, що в їх створенні приймає участь велика кількість співробітників. Така особливість організаційних знань робить можливим на підприємстві управління, що базується на демократичних принципах, широкому делегуванню повноважень, формуванні проектних команд професіоналів у різних галузях діяльності. Останнє перетинається з таким положенням концепції сталого розвитку, як широка участь громадянського суспільства у розробленні та реалізації рішень, які визначають функціонування та добробут суспільства.

Організаційні знання мають характер суспільного блага, тобто отримання вигід від їх споживання одним суб'єктом не обмежує можливості отримання аналогічних вигід іншими суб'єктами. Це дає змогу підприємствам дотримуватися принципів корпоративної соціальної відповідальності, що, в свою чергу, створює умови для справедливого і недискримінаційного розподілення вигід серед соціальних груп та спрощення доступу до продуктивних ресурсів (знань) для людей, що проживають у злиднях.

Організаційні знання складають основу формування

інтелектуального капіталу, унікальних ключових компетенцій, що дозволяє конкурувати на ринку з підприємствами, які мають більше матеріальних ресурсів, проте є менш інтелектуалізованими. Отже, реалізація на підприємстві політики сприйняття нових ідей, заохочення гнучкості та креативності, орієнтація на безперервний розвиток персоналу слугує базисом для створення конкурентних переваг. Такий підхід до управління підприємствами сприяє державній політиці, спрямованій на підтримку плюралізму та різноманіття інновацій.

Мережеві ефекти при використанні та розповсюдженні організаційних знань проявляються у лавиноподібному формуванні нових зв'язків та їх впливі на зниження вартості та спрощення доступу як до самих знань, так і до кінцевих продуктів, що створюються на їх основі. Це призводить до розширення можливостей отримання знань, технологій, освіти, медичного обслуговування та інформації.

Організаційні знання відносяться до таких видів ресурсів та продуктів (інтелектуальних продуктів), котрі не заподіюють шкоди навколишньому середовищу у процесі їх використання та виробництва. В той же час, саме на таких знаннях базується впровадження ресурсозберігаючих та енергозберігаючих технологій, модернізація обладнання та перехід на нове, що відповідає екологічним стандартам. Усе зазначене сприяє охороні та збереженню оточуючого природного середовища у контексті сталого економічного розвитку, орієнтованого на людей.

Отже, враховуючи наведені вище особливості організаційних знань, можна зазначити, що управління останніми на українських підприємствах сприятиме створенню передумов для реалізації на практиці положень концепції сталого розвитку в Україні.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у визначенні взаємозв'язків між особливостями організаційних знань, оснований на них підходах в управлінні сучасними підприємствами та реалізацією положень концепції сталого розвитку. Усвідомлення наявності зазначених взаємозв'язків керівниками різних рівнів сприятиме прискоренню втілення на українських підприємствах кращого світового досвіду як запоруки гармонійного поєднання у майбутньому економічних, соціальних і екологічних реформ на шляху до

сталого розвитку України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Програма дій «Порядок денний на XXI століття»: Ухвалена конференцією ООН з навколишнього середовища і розвитку в Ріо-де-Жанейро (Саміт «Планета Земля», 1992 р.): Пер. з англ. — 2-ге вид. — К.: Інтелсфера, 2000. — 360 с.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / Д. Белл. - Москва : Академия, 2004 - 788 с.
3. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: В 3 т. / За ред. акад. НАН України В. М. Гейця, акад. НАН України В. П. Семиноженко, чл.-кор. НАН України Б. С. Кваснюка; Т. 1 : Економіка знань - модернізаційний проект України / За ред. акад. НАН України В. М. Гейця, акад. НАН України В. П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б. С. Шап'юка. - К.: Фенікс, 2007. - 544 с.
4. Глухов В. В. Экономика знаний / В. В. Глухов, С. Б. Пробко, Т. В. Маринина. - СПб.: Питер, 2003 - 528 с.
5. [Давенпорт П. ^надские университеты и «экономика знаний»](#)/ П. Давенпорт // Вестник Финансовой академии. - 2000. - N 1. - С. 40 - 45.
6. Drucker P. F. The new society of organisations I P. F. Drucker II Harvard Business Review. September-October, 1992. - P. 95 - 104.
7. Иноземцев В. Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы: учебное пособие для студентов экон. направлений и специальностей / В. Л. Иноземцев. - Москва : Логос, 2000. - 302 с.
8. Штейнер Г. Б. Становление общества знаний в России: социально-экономические аспекты / Г. Б. Елейнер // Общественные науки и современность. - 2005. - N 3. - 56 - 69. 16. Макаров В. Л. Интенуры экономики знаний / В. Л. Макаров // Экономист. - 2003. - N 3. - С.3 - 15.
9. Machlup F. The production and distribution of knowledge in the United States I F. Machlup. - Princeton: Princeton University Press, 1962. - 416 p.
10. Мельник Л. Г. Информационная экономика / Л. Г. Мельник. - Сумы : ИТД «Университетская книга», 2003. - 288 с.
11. Мильнер Б.З. Управление знаниями в современной экономике: Научный доклад / Б. З. Мильнер. — М.: Институт экономики РАН, 2008. — 76 с.
12. Romer P.M. The Knowledge Economy. An Interview with Paul M. Romer. By Joel Kurtzman II Strategy + business. - November 20, 2001.
13. Степанова Т. Е. Экономика знаний: методологический аспект / Т. Е. Степанова. - Саратов: Изд-во Саратовского ун-та, 2004. - 128 с.
14. Toffler A. Power Shift. Knowledge, Wealth and Violence at the Edge of the 21st Century I A. Toffler - N.Y., 1990. - 601 p.
15. Широкова Г. В. Создание «обучающихся организаций» в новом «обществе знаний» // Вестник СПбГУ. - 2004. - Серия 8. - Вып.1 (№8). - С. 87 - 96.
16. ^вылин Д. М. Место, роль и структура организационного знания в теории управления знаниями / Д. М. ^вылин, Э. Б. Воронова // Российское предпринимательство. — 2011. — № 8 Вып. 2 (190). — с. 27-32.
17. Дудяшова В. П. Понятие и структура организационных знаний / В. П. Дудяшова, Н. А. Щипень, Е. В. Сизых // Вестник Костромского государственного технологического университета. - 2010. - № 24. - С. 119 - 122.
18. Общество знания: от идеи к практике. Коллективная монография в 3х частях. Часть 1. Основные контуры концепции общества знания. / Под ред. В.В. Васильковой, Л.А. Вербицкой. - СПб.: Скифия-принт, 2008. - 248 с.
19. Бобрышев С. Управление организационным знанием как стратегическим активом [Электронный ресурс]/С. Бобрышев. - Режим доступа: URL: <http://www.cfin.ru>.

Екзистенційні та комунікативні питання управління: матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції, м. Суми, 23-25 січня 2014 р. - Суми: Сумський державний університет, 2014. - Ч.2. - С. 64-67.